

נמסרה ילדם לבית־ילדים. לאחר שאסרו בני ניכחותה של הכותבת את בעלה־בית שאצלו גרו בני־משפחתה היררהה הנערה בת החמש־עשרה והגיעה לידי מסקנה: "אם גם אבי יתג" לה כטרוצקיסט וכאויב של המולדת, אני לא ארחם עליו..." אביה היה סופר מפורסם ב־ברית־המועצות.

המאורעות מתרחשים במהירות. נאסר אחיה של אמא. כיצד נאסר? עקבותיו נעלמו. ושוב מתעוררת המחשבה: "ושמא יאסרו פתאום גם את אבא? לא—אני באמינה באבא! הוא חבר המפלגה. פרטיזן ותיק—וא לא היה ולא יהיה איב העם". והנה מגיע מכתב מאבא השרוי במורח הרחוק (כנראה שולח לשם כדי להרחיקו מבירתה של המדינה), המודיע כי הוצא מן המפלגה ופוטר מן העבודה. "היי בטוחה", כותב הוא לבתו, "ש־אביך לא היה גבל אף פעם, לא צבוע, ולא הכתים את שמו בשום כתם... האמיני לי כי לאביך יש עוד דורות באשפה והוא לא ירכין את ראשו בפני ייסורים".

האב נאסר. האם מחפשת עבודה. דוד נוסף אסור אף הוא. "כל משפחת קוסטרין הצעירה איבני העם, כביכול, האם ייתכן שאני בתם ובשר מבשרם ששויה להאמין לזה?" היא אינה מאמינה. אך בתום לימודיה אין היא מתקבלת לבית־הספר הגבוה. הנימוק הוא "העדר דירה"—אף שהיא יושבת במוסקבה. היא מקבלת אפשרות ללמוד בבאקו שבקוֹר־קאו, אלא שאינה מחזיקה שם מעמד וחוזרת למוסקבה. אמה כותבת לסטאלין ותובעת שה־שלטונות יקיימו את הוראתו שלו, כי "הבן אינו אחראי לחטאי אביו". בתשובה לפנייתה מקבלים את בתה למכון הגיאולוגי—ולא־שרה אין קץ.

גינה מאושרת בלימודיה, ובעיקר מחזרתה ל־עיר־מולדתה. "מוסקבה!" היא רושמת ביומ־נה, "מלה זאת בלבד מטילה התרגשות וממל־אה את הנפש גאנה, מביאה לידי מצב־נפש של זמרה ושיר. אלפי שנים עברו עליך, מוסקבה! מתוך דליקות, מגיפות, רעב, מ־ציפּרני נכרים, ממלחמות־דמים קמת, מוסק־בה, יותר ויותר יפה, יותר ויותר חזקה ויותר ויותר חביבה ללב הרוסי. ענני־סערה

גדול פ־י־כמה־וכמה) על־אודות תנועות הסטו־דנטים. ספרם מוקדש לתנועה הצרפתית. "הו, כמה יפה! הרי זו מהפכה!" קרא מנהיג טרוצקיסטי צעיר למראה גלי ההרסות בפ־ריו. אחרים סברו כי המראה אינו יפה אלא מטיל־אימה. מפלגת "הפחד" ניצחה את מ־לבת ה"דמיון". אם אפשר לומר דבר מסכם לזכותה של מהפכת־מאי ודומותיה, הרי זה שהזכיחה—בהיפוך כוונתם של מחולליה—כי באירופה "המנוזנת והעריצה" יש מקום ל־תנועות ספונטאניות של מחאה ותביעות לת־קוֹן—דבר שאין לאמרו על העולם בו מצאו הסטודנטים דוגמה, ואולי בעולם אותו היו מכוננים, אילו הצליחו לרגע.

י. ש.

יומנה של נינה קוסטרינה

"יומן זה הגו עדות מבלי־משים על החיים, האווירה, הרגשות והלכ־המחשבה בעולם, ש־הוא לנו עולם אחר, סגור: זוהי הזדמנות נד־רה לראותו מבפנים". דברים אלה שנכתבו בהקדמה נאמנים הם ומגלים את הענין המיו־חד שבקריאת יומנה של תלמידת בית־ספר תיכון במוסקבה משנות ה־30. הנערה—ככל נערה בגילה המתעוררת לחיים ולאבה—יוד־עת לכתוב ולתאר את חוויותיה הפנימיות ואת אירועי המציאות; אך העובדה שכתבתה מג־לה הרבה מהווי החיים ברוסיה של סטאלין, מלפני מלחמת־העולם השנייה, מוסיפה לימ־נה את ממדה המעניין ביותר. ימי היומן חופפים את תקופת המשפטים הידועים של 1937 ו־1938. הם משתקפים בכתיבה ומקנים לה את חשיבותה כסיפור־עדות על עולמו הפנימי של הנער הסובייטי.

מבחנה העיקרי של הנערה הוא בנאמנותה למולדת, המתנגשת עם אהבתה לאבית. בתח־לת "הסטיהרים" היא נתקלת בפעם הראשונה בכביה הגורלית, כאשר אסרו את קרובי־מש־פחתה. במקרה אחד, כאשר שולחו שני ההורים,

* יומנה של נינה קוסטרינה; תרגום: י. זמורה; הוצאת מסדה, 1970; ע' 125.

סוערת מלחמת המשפחות היריבות. על כיה"גיה, אפיפיווריה החסודים והמושחתים, אמניה, שודדיה, גיבוריה, עשרה ועניה, היתה תמיד זירה מושכת מאין כמוה לסופרים המחפשים ארץ יפה לעלילות"אהבה שלוחות יצר, שבה דת ופוליטיקה ונשים מעורבים זה בזה לחומר" גלם היסטורי מיוחד"במינו. באיטליה זו של שלהי ימי"הביניים ושל הרנסנס אין לבו של האדם למלא אחר משאלות רצונו ותאוותיו כשהיא בועט בכל הכבלים שהקאתוליות החד מורה כבלתו בהם. קשה שלא ללכת שבי אחר הקסם המרתק, הדימוני כמעט, שבעלילות ההיסטוריה של איטליה זו כפי שהן משתקפות בארבעה הסיפורים של סטנדל. כרבים לפניו ולאחריו שהה סטנדל באיטליה זו שלאחר מפלת נפוליאון, אותה עת ממש ששהו בה סופרים מהוללים, בעיקר אנגליים וגרמניים השייכים ל"זרם" הרומנטי, שמצאו בה ארץ של שמש, יין וחושניות. ה"רשומות" של סטנדל נותנות ביטוי נהדר לאותה אווירה החוסה של טראגיות ויצרים מתפרצים. הסופר ממלא כאן תפקיד של קורא בכרוניקות עירוניות או אחרות ומביא מתוכן לדפוס תמצית של מעשה ושל משחק הגותן הקדמה היסטורית קצרה הבאה לסכם ולפרש את המאירעות ואת רוח התקווה לקורא הזר לה.

ארבעת הסיפורים הם סיפורי אהבה בלתי אפשרית או בלתי־רצויה המביאה בסופה למות רבים ולמיתם של הגאהבים עצמם: אהבה, בגידה, רצח, בצע"כסף ורדיפת־שררה הם רכיביו של כל מעשה. טירוף האהבה הוא עובדה שאין צורך ואין תועלת להסבירה. היא מגנט רב־עצמה המצוי בנפש הגיבורים, רודה במעשיהם ומכוון אותם ללא יכולת לח" מוק מעצמתו. תרגומו של אברבאיה המנוח משובח כתמיד, ובכל זאת אפשר להטיל ספק אם אכן "הרשומות האיטלקיות" מיועדות לקהל קוראים רחב עד שהיה מקום להוציאן ב"ספריה לעם" דווקא.

מתאספים עכשיו באפקים, אך האם יש בהם כדי להבהיל את מוסקבה? מוסקבה יכר" כתי להשרף, אך מוסקבה, כאותה ציפור אגדית, ציפור־החול, שוב תקום לתחייה מן האפר ותהיה יפה יותר וחזקה יותר. אני בת מוסקבה! מוסקבה בשבילי כמו אמי הורחי. יש שהיא קנטרנית, מחמירה, תובענית, אך תמיד היתה ותהיה אמא אהובה..."

כעבור זמן רב מגיעה ידיעה ראשונה מאבא. כ"מסוכן לחברה" הוא גידון לחמש שנות מאסר ועבודה. לאחר שלפני המשפט כבר ישב למעלה משנתיים. לשם "חינוך ותיקון עצמו" הוא עובד כפועל בסלילת כביש, בבנין גשרים. אך הבת שומרת לו אמונים, אינה מתנכרת. היא אהבת את מולדתה ואהבת את אביה כאחד.

גינה לא התעמקה הרבה בשאלת העיריות בין אשמת אביה לבין צדקתו של סטאלין. אילו התעמקה היתה חייבת להכ" ריע בצדו של מי האמת ובכך היתה מזעזעת את עולמה ואת אמונתה עד היסוד. לזכותה יש לומר שבתנאי משטרו של סטאלין היתה נערה זקוקה לאומץ רב כדי שלא להתנכר לאביה.

עם פלישת הגרמנים לרוסיה נדהמה גינה לשמע המפלוגת הגדולות של הצבא האדום. "בחזית משהו שלא ישוער—הפאסיסטים חד" רו אלינו כחדור הסכין בחמאה... על שפתי כל האנשים שאלות של מבוכה: הייתכן כי אנו חלשים כל־כך?" הנערה בת התשע־עשרה התגייסה לפרטיונים, ובדצמבר 1941 נפלה למען מולדתה הסוציאליסטית.

יומנה של גינה קוסטרנינה מעיד על כשרון ספרותי ויכולת למסור ולהביע חוויות פנימיות, כולל נפתולי אהבה ראשונה בתקופה של סער ומרי. עם זאת, עיקר השיבוך חו תעודית, מטבע־הדברים.

אם המנזר

* סטנדל: אם המנזר; תרגום: חיים אברבאיה; עם עובד / ספריה לעם, 1970; 182 עמ'.

איטליה של תקופת הרנסנס, זו המפוצלת למלכויות ולערים רבות. שאף בתוכן פנימה עמ'.